

D E C À L E G

PER A UNA MILLOR REPRESENTACIÓ DE LES DONES EN ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

CONSIDERACIONS GENERALS

Aquest decàleg és el resultat d'un procés participatiu en què s'han implicat més de 150 dones dels vint-i-sis municipis que formen l'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació.

El decàleg vol funcionar com a plec d'orientacions i recomanacions per als mitjans de comunicació.

Transformació de la representació sexista de les dones en els mitjans de comunicació

El discurs dels mitjans de comunicació, sovint, reproduïx l'ordre patriarcal establert, el qual adopta la masculinitat com a referent universal i manté el sistema de dominació i jerarquia entre sexes. Tot i que la realitat social es transforma (avui ens trobem amb una gran diversitat de dones que participen activament en tots els àmbits socials), el relat mediàtic es resisteix a canviar i segueix presentant la feminitat en relació amb els estereotips més tradicionals, sense possibilitat d'alternativa.

Així, la representació de les dones en els mitjans de comunicació segueix reproduint dinàmiques sexistes i d'invisibilització de la diversitat, com ara el sexisme que assigna una sèrie de rols i estereotips tancats a les persones únicament pel fet de ser dones o homes. A tall d'exemple, es construeix una imatge de les dones basada en la passivitat i la dependència, en la servitud i la cura dels altres en l'àmbit privat i domèstic, i en la invisibilització. Sovint les dones només són notícia quan pateixen la violència masclista o són protagonistes de l'horror.

El discurs sexista i discriminatori impregna tant el nostre dia a dia que pràcticament passa desapercebut; a força de reiteració, els estereotips socials de gènere transmeten i legitimen els patrons culturals establerts, fins al punt que nosaltres també els interioritzem com a missatge "normal" i "natural".

Procés participatiu

Aquest decàleg, impulsat per l'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació, ha tingut la voluntat d'integrar i donar veu a les persones implicades en el procés de treball. El procés d'elaboració ha permès debatre i reflexionar críticament i en profunditat sobre la representació de les dones que fan els mitjans de comunicació. Així doncs, cada grup o consell de dones, d'acord amb unes línies comunes de treball, ha realitzat el seu propi decàleg posant atenció en aquells aspectes que cadascuna ha considerat més importants.

L'objectiu d'aquest procés participatiu ha estat, en una primera instància, promoure la discussió entorn de la representació de les dones en els mitjans de comunicació i, en segon lloc, que fossin les dones les responsables d'articular un decàleg propi sobre el que significa per a elles una bona representació en els mitjans de comunicació. Cada municipi ha elaborat el seu propi decàleg, i després els diversos decàlegs han estat fusionats en un d'unitari, que és el que aquí presentem.

DECÀLEG

DEU PUNTS A TENIR EN COMPTE PER A UNA MILLOR REPRESENTACIÓ DE LES DONES EN ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

1. Representar les dones en tota la seva diversitat i evitar caure en les construccions de la feminitat estereotipades i poc diverses.

Les dones no són un col·lectiu, és a dir, un grup definit per un model únic compartit. Les dones tenen dret a gaudir d'una veritable creativitat en la seva representació, a no ser reduïdes a un únic model, sigui quin sigui, i a poder sentir-se identificades amb diferents tipus de representació.

2. Fer visibles les aportacions de les dones en tots els àmbits.

Cal considerar la seva experiència com a font d'informació i expertesa i fer visibles les seves aportacions en tots els àmbits de la societat, tenint també en compte les contribucions fetes per dones al llarg de la història.

3. Visibilitzar i representar dones com a expertes.

Atesa la participació de les dones en tots els àmbits de la societat, és necessària la seva visibilització com a persones expertes, no només en temes tradicionalment considerats "de dones" o únicament per aportar una perspectiva "femenina" sobre un tema concret.

4. Diversificar els rols associats a la masculinitat i la feminitat.

Existeix una tendència a ridiculitzar o desautoritzar aquells personatges que s'escapen dels rols de gènere socialment establerts. Cal superar aquesta dicotomia en la representació i mostrar la diversitat de rols possible.

5. Evitar l'ús del cos femení com a objecte de reclam.

El cos és la manifestació física de l'individu, per això, cal trencar amb aquelles pràctiques que separen els cossos de les dones de la seva persona i el redueixen a un objecte. Com a conseqüència, aquest cos s'utilitza com a valor afegit per decorar, per dotar de càrrega eròtica un producte o, per exemple, per complementar l'estatus d'un personatge masculí. En el terreny visual, això genera unes imatges que fragmenten el cos, el violenten o l'emmotllen en un cànon i que, pel seu ús recurrent, esdevenen estereotips visuals.

6. Evitar la vinculació entre cos saludable i cànon estètic.

Quan els mitjans de comunicació representen un cos saludable sovint ens mostren un cos que coincideix amb els cànons de bellesa imperants. Aquest enfocament, per tant, incideix en la vivència del cos com un defecte, que s'ha de retocar i modelar per adaptar-se a allò que se n'espera.

7. Trencar amb la naturalització de les dones com a víctimes.

Sovint, el lloc que els relats audiovisuals reserven a les dones, bé siguin de caràcter publicitari, de ficció o informatiu, és el de víctimes naturals, la imatge del dolor i la tragèdia. És habitual trobar, per exemple, la feminitat il·lustrant les conseqüències de conflictes bèl·lics o altres formes de violència. L'ús continuat de les dones com a imatge de l'horror perpetua la seva condició de víctimes.

8. Tractar la violència masclista com una violació dels drets humans.

Cal mostrar la violència masclista, tal com diu la llei, com una manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones, que es produeix a través de diversos mitjans i en diferents àmbits. I cal trencar amb la presentació sensacionalista, parcial i buida de contingut que se'n fa habitualment.

9. Fer un tractament informatiu acurat de la violència masclista.

Cal partir de la base que la violència masclista és un fenomen complex i, per tant, cal abordar el seu tractament des d'aquesta premissa, fugint del reduccionisme i el sensacionalisme.

S'ha d'evitar caure en els detalls morboses que no aporten informació a l'hora de comprendre el fons de la qüestió i que només accentuen la condició de víctima de les dones. Per tant, no s'ha de tractar els casos com a fets aïllats, i cal diversificar-ne les fonts d'informació, oferir el testimoni de persones expertes, evitant els testimonis de familiars i veïnat, i prescindir d'imatges escabroses i impactants que no respecten la dignitat de les persones.

10. Tenir en compte que la desigualtat de gènere és un fenomen estructural.

Els mitjans de comunicació han d'esdevenir una eina que permeti una representació de la societat més justa i acurada, on tant dones com homes gaudeixin d'una representació creativa i diversa.

Octubre 2010

L'**Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació** és una iniciativa de participació ciutadana, impulsada des de diferents ajuntaments de Catalunya, que, juntament amb Drac Màgic, entitat experta en l'estudi i la divulgació d'audiovisuals, vol promoure una anàlisi i una contestació dels mitjans de comunicació des de la perspectiva de les dones.

Les línies d'actuació de l'Observatori comprenen des de la creació de recursos per a la sensibilització i les intervencions públiques i quotidianes, fins a l'elaboració d'un discurs propi que es constitueixi com a referent per a la ciutadania a l'hora de posar de manifest l'autèntic grau de representació de les dones en els mitjans de comunicació.

Actualment, l'Observatori compta amb el suport de la Diputació de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i el Ministeri d'Igualtat.

Seguiu-nos a: www.observatoridelesdones.org i facebook.com/ObservatoriDones